

POSTANOWIENIE

Dnia 13 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z odwołania S. sp. z o.o. w W.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W.
z udziałem Z. D.
o wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 13
maja 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 14 sierpnia 2018 r., sygn. akt III AUa [...],

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od strony skarżącej na rzecz pozwanego organu
rentowego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu
kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 14 sierpnia 2018 r. oddalił apelację płatnika składek S. Sp. z o.o. w W. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 1 lutego 2018 r., którym oddalono jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. ustalającej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanego Z. D. z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek w kwotach wskazanych w decyzji.

W sprawie sporne było, czy umowy zlecenia łączące zainteresowanego i płatnika składek, wobec faktu wcześniejszego zawarcia innych umów zlecenia z powiazaną spółką „S. sp. z o.o.” sp.k., były zawarte w celu obejścia przepisów prawa, a zainteresowany powinien podlegać obowiązkowi zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych z tytułu ich wykonywania. W ocenie Sądu Apelacyjnego, zredagowanie dwóch umów zlecenia przez podmioty o ścisłym powiązaniu osobowym i kapitałowym, obejmujących w istocie tożsamy zakres obowiązków i wskazanie, jako tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi tylko jednej z nich, należy traktować, w świetle art. 9 ust. 2 ustawy systemowej jako obejście prawa w rozumieniu art. 58 § 1 k.c., którego celem było pozorowanie zbiegu tytułów ubezpieczenia społecznego i obniżenie kosztów wynikających z obowiązku odprowadzania składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne. Płatnik składek oraz spółka powiazana przyjęły metodę zawierania dwóch umów zlecenia na usługi o tym samym charakterze, z których tylko przychód z pierwszej z nich stanowił podstawę dla ustalenia należnych składek na ubezpieczenia społeczne, pomimo że zakres czynności wynikający z obydwu umów był zbieżny, a przelewy wynagrodzeń jednoznacznie dowodziły, iż realnym źródłem przychodu była druga w kolejności z zawartych umów, łącząca zainteresowanego z płatnikiem składek.

W skardze kasacyjnej płatnik składek zarzucił naruszenie przez błędną wykładnię art. 58 § 1 i art. 58 § 2 k.c. w związku z art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 300 ze zm.; dalej: ustawa systemowa) i przyjęcie, że zredagowanie dwóch umów zlecenia przez podmioty o ścisłym powiązaniu osobowym i kapitałowym, obejmujących w istocie tożsamy zakres obowiązków i wskazanie jako tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi tylko jednej z nich, należy traktować w świetle art. 9 ust. 2 ustawy systemowej jako obejście prawa w rozumieniu art. 58 § 2 k.c., którego celem jest pozorowanie zbiegu tytułów ubezpieczenia społecznego i obniżenie kosztów wynikających z obowiązku odprowadzania składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne, co narusza wszelkie normatywne i nienazwane zasady współżycia społecznego, podczas gdy prawidłowa wykładnia tych przepisów w ustalonym stanie faktycznym nie dawała podstaw do takich konkluzji, bowiem powiązania, jakie miały miejsce między odwołującą się a „S.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością” sp.k. i osobami ubezpieczonymi miały charakter legalnego modelu biznesowego, powszechnie wykorzystywanego do obniżenia kosztów działalności obu spółek i zminimalizowania obciążeń podatkowych komandytariusza „S. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością” sp.k. (osoby fizycznej niebędącej w tej sprawie stroną).

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na oczywistą zasadność skargi i twierdził, że w sprawie nie zostały poczynione ustalenia, aby zainteresowany złożył oświadczenie o objęciu go ubezpieczeniami emerytalnymi i rentowymi w spółce „S. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością” sp.k., dlatego na gruncie art. 9 ust. 2 ustawy systemowej nie było podstaw do ustalenia, że spółka zależna od płatnika składek deklarowała składki na ubezpieczenia społeczne od niższej podstawy ich wymiaru w celu obniżenia kosztów działalności i uniknięcia z tego tytułu obowiązku odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne przez samego płatnika. Tymczasem żaden przepis prawa nie wskazywał na konieczność objęcia ubezpieczeniami emerytalnymi i rentowymi drugiej i następnej z umów zawieranych przez zainteresowanego.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w całości oraz o uchylenie decyzji organu rentowego. Ponadto złożył wniosek o rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego, a także zasądzenie od „uczestnika na rzecz wnioskodawcy” kosztów procesu za obie instancje.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania. Przy powołaniu się w skardze kasacyjnej na przesłankę przedsądu o jej oczywistej zasadności kasacyjnej, należy zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia

26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Oznacza to, że dla przyjęcia skargi do merytorycznego rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się też, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przenosząc powyższe na grunt przedmiotowej sprawy należało uznać, że chybiona jest teza o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, ponieważ autor skargi nie przedstawił wyводу jurydycznego, z którego wynikałoby kwalifikowane naruszenie przez Sąd drugiej instancji art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 9 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przy ferowaniu zaskarżonego wyroku. Wbrew twierdzeniu skarżącego, nie doszło w zaskarżonym wyroku do oczywistej obrazy powołanych przepisów, skoro w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku ujawniono, że obydwie spółki: S. Sp. z o.o. i S. Sp. z o.o. sp.k., są powiązane kapitałowo i osobowo, a zleceniobiorcy nie potrafili rozgraniczyć, jaką pracę wykonywali dla każdej z nich. Dlatego Sąd Apelacyjny zasadnie konkludował, że „zredagowanie dwóch umów zlecenia przez podmioty o ścisłym powiązaniu

osobowym i kapitałowym, obejmujących w istocie tożsamy zakres obowiązków i wskazanie, jako tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, tylko jednej z nich, należy traktować w świetle art. 9 ust. 2 ustawy systemowej, jako obejście prawa w rozumieniu art. 58 § 1 k.c., którego celem jest pozorowanie zbiegu tytułów ubezpieczenia społecznego i obniżenia kosztów wynikających z obowiązku odprowadzania składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne” oraz wszechstronnie wyjaśnił, na czym oparł kluczowe dla rozstrzygnięcia sporu oceny prawne, prawidłowo interpretując podstawy kasacyjnego zaskarżenia (art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 9 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). W szczególności z braku proceduralnych zarzutów kasacyjnych miarodajne były ustalenia zaskarżonego oraz poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), które potwierdzały instrumentalne wykorzystywanie umów o świadczenie usług tego samego rodzaju w celu „zminimalizowania obciążeń składkowych,” co nie zasługuje na jurysdykcyjną tolerancję, ponieważ cywilnoprawna zasada swobody kontraktowania nie uzasadnia ani nie usprawiedliwia podważania treści imperatywnych przepisów prawa ubezpieczeń społecznych ze szkodą dla ubezpieczonych i systemu ubezpieczeń społecznych. W spornym zakresie w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że w sytuacji, gdy finalnym odbiorcą usługi jest ten sam podmiot, a ta sama osoba wykonuje czynności w tym samym miejscu i czasie, to rozbieżność tego świadczenia na dwie umowy, zawierane z dwoma podmiotami bez jakiegokolwiek logicznego lub ekonomicznie uzasadnionego celu, nie można rozumieć inaczej niż jako działanie w celu obejścia prawa, tj. działanie pozorujące zbieg tytułów do ubezpieczenia społecznego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2019 r., I UK 110/18, LEX nr 2655519).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., zasądzając należne organowi rentowemu koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym w zgodzie z art. 98 k.p.c.

[aw]